

חכם עדיף מנביא | הרב אליעזר קשת'אל

¹ המפגש בין העולם החומרי לעולם הרוחני הוא מפגש שקיים בכל העולם. יש תופעה כללית באנושות שנוגעת לזה. האנושות יצרה שני כיוונים כלליים בזה – איך המפגש עם המציאות לא יוצר שבר אלא משהו חיובי. האנושות יצרה שני מודלים – המודל ההומני והמודל הריאלי. בגדול זה שני מודלים לאיך הרוח במפגש שלה עם המציאות לא מתמוטטת אלא יוצאת בצורה חיובית.

כיוון ראשון, "בנוהג שבעולם, המשוררים והמליצים מתארים יפה את הדרת החיים בכלל". החיים החומריים הם מאוד טכניים ואפורים ואנשי האמנות צובעים את המפגש עם המציאות בצבעים יפים. הם יוצרים מניעה של חיכוך על ידי עידון המציאות. הם נותנים לחיים איזה ציור מאוד יפה, "את כל פינותיהם היפות ביחוד הכוללות זרם רב וטל חיים מרובים". הצייר מצייר את המציאות. לכאורה הוא מיותר, אני רואה את הנוף וזה מספיק, מה הוא הוסיף לי. אלא שהצייר לוקח את המציאות איתה אני נפגש ונותן לה פנים חדשות, הוא מוסיף לה ממד רוחני, רגישות וכו' ובעצם יוצר פה בין המציאות כפי שהיא, לבין עולמנו האנושי הרגשי, חלומות, רגשות, געגועים ותקוות. הדבר הזה עוזר לאדם להיפגש עם המציאות בצורה יותר רכה. במקום שתיפגש עם המציאות כפי שהיא אתה נפגש איתה אחרת. גם סופר, הוא לוקח אירועים שיכול להיות שקרו להרבה אנשים בחיים, אבל הוא עושה מהם התרחשות שלמה שמכילה הרבה רגשות ותיאורים. הוא לוקח את החיים המוכרים לנו ועושה אותם יותר מיוחדים. כך גם יצירות מוזיקליות. יש יצירה מוזיקלית שנקראת ארבע עונות, אתה שומע את המוזיקה ונפגש עם הסתיו, אתה נפגש עם דבר שהוא מאוד מייבש בד"כ, אבל הוספת לו איזשהו נופך מיוחד. אבל אם השנים האומנות למד גם "להציג לראווה את הכעור הכללי של הקלקולים שבחיים ולמחות נגדם בכל תוקף". גם זה חלק מהחיים שלנו.

החיסרון של האמנות זה שבסוף זו לא המציאות. המציאות נשארת כמו שהיא, אפורה, משמימה וחסרת חיים ואדם לא מבין איפה העולם הרוחני שלו בא לידי ביטוי. נכון שהצלחת להוציא את האדם מהעולם לזמן מסוים בעזרת האמנות אבל בסוף הוא חוזר למציאות הרגילה שאין בה רוח ואצילות. "לחזור לתוך תוכן של כל הגורמים הפרטיים, איך מכשירים את החיים ומעמידים אותם על הבסיס הטוב ואיך משמרים אותם מכל קלקלה גם קטנה שבקטנות, שסופה להעלות שרטון גדול ולהרס הרבה מאוד, דבר זה אין לו עסק עם כוח המדמה". כוח המדמה עוסק בחוויה, על ידי הדמיון אני יכול לחוות חוויות שונות ומשונות. אבל זה לא משנה את המציאות. אני יכול לקחת חקלאים שמשתגעים מזה שכל שנה הם צריכים לקצור שיבולים, וזה לא ישתנה, אז אפשר שהם ילכו לעבודה עם איזה שיר בראש שמדבר על השיבולים. אז הוספת להם איזה שאר רוח. אבל עדיין לא שינית את המציאות, עדיין המציאות נשארה קשה, הגב של החקלאי ממשיך לכאוב והשיר הזה אולי נתן לו קצת כוחות אבל בסוף זה נגמר.

לכן האנושות יצרה עוד דרך לרכך את המפגש של האדם עם המציאות. למפגש הזה קוראים המפגש הריאלי. האיש הריאלי יגיד שכל הכבוד למשורר שכתב על "ים השיבולים שמסביב", אבל לאדם הזה כבר נשבר הגב

¹ חלק א' - שיכתוב, פנימי לא מוגהה.

ואני אפתור לו את הבעיה על ידי זה שאני אבנה לו קומביין. זו דרך שניה – לזה קוראים "החכמה המדייקת". הדרך הזו בעצם אומרת שאת כל היכולת השכלית של האדם אנחנו ננווט למפגש יותר טוב עם המציאות. במובן מסוים הדרך השנייה יותר הצליחה. העולם הריאלי כובש הכול, "כאן תחל עבודת הרופאים, החסכנים, המודדים, השופטים וכל החכמים המעשיים". לכאורה הם הצליחו יותר במפגש בין הרוח למציאות הנוקשה, הם פשוט שינו את המציאות כך שהיא תהיה קלה יותר לאדם. לא החוויה היא החשובה, אלא החכמה שמשנה את המציאות והופכת אותה ליותר מאירת פנים. אפשר למצוא במציאות עצמה פתרונות להמון בעיות שקיימות.

היום בחברה המודרנית, בגדול, במסה, האנושות הרבה יותר חשוב לה אנשי הטכנולוגיה מאנשי האמנות. פעם כשהטכנולוגיה לא כל כך הייתה קיימת אנשי האמנות היו יותר מרכזיים. פעם אנשים היו קוראים שירה כי המציאות הייתה קשה, המפגש עם העולם היה קשה והקריאה הייתה מאפשרת לו לחזור עם חיוך למציאות. היום לאדם יש מזגן באוטו אז הוא לא צריך שירה, הוא לוחץ כל כפתור ויש לו מים קרים אז הוא פחות צריך את האמנות שתוציא אותו מהעולם למקום אחר. הקטנו את החיכוך עם המציאות.

עד כאן הרב דיבר על המפגש האנושי של העולם עם המציאות, אבל קיים גם המפגש של הנשמה עם המציאות, כפי שראינו במאמר הקודם לנשמה יש תביעות יותר גדולות. עכשיו אנחנו נראה מה הכיוונים של ההתפתחות בעם ישראל, איך נראה המפגש עם המציאות.